

naar een agent mag gooien. Er is veel voor te zeggen om juist een persoon die zich voor het eerst schuldig maakt aan dergelijk gedrag, stevig aan te pakken om te voorkomen dat hij nog verder afglijdt. De terughoudendheid die de minister op dit punt uitstraalt — ik verwijs naar de memorie van antwoord: "veelal zal dus pas bij herhaalde misdragingen een maatregel op grond van artikel 172a kunnen worden opgelegd" — mag wat mij betreft worden afgeschud. De eerste klap is immers een daalder waard.

Mijn zorg is wel of het begrip "ernstige verstoring" niet een te rekbaar begrip vormt. Biedt de wet voldoende helderheid op dit punt? Is bijvoorbeeld het inzetten van een kwetsend spreekkoor een ernstige verstoring?

Sprekend over spreekkoren: een bijzonder en hardnekkig probleem in stadions wordt gevormd door antisemitische spreekkoren. Ik denk aan supporters van FC Utrecht die niet zo lang geleden over Joden begonnen te zingen als brandmateriaal, waarbij we ons mogen afvragen of het woord "zingen" hier wel passend is. Ik roep de minister op om te bevorderen dat de opnieuw ingedeelde gereedschapskist bij uitstek ook wordt ingezet om dit kwaad in te dammen. Is hij daartoe bereid en welke mogelijkheden ziet hij daarvoor?

De politie heeft in het seizoen 2013-2014 bijna 300.000 manuren ingezet voor de begeleiding van voetbalwedstrijden. Het blijft wringen dat de enorme kosten die hiermee gemoeid zijn, worden uitgesmeerd over de belastingbetalers. Veel voetbalclubs zwemmen in het geld en betalen hun spelers bizarre salarissen. Daar waar extra agenten of zelfs ME-pelotons ingezet moeten worden, dient dit niet te gebeuren op kosten van de belastingbetaler, maar dienen deze kosten in hun geheel te worden afgewenteld op voetbalclubs. Welke aanvullende mogelijkheden ziet de minister hier?

Ik besluit mijn maidenspeech, zoals naar ik begreep te doen gebruikelijk is, met een persoonlijke opmerking. "Als je overal voor wegloupt, ben je altijd vrij." Dit treffende zinnetje las ik onlangs in de roman "De laatste ontsnapping" van Jan van Mersbergen. Die roman laat zien dat echte vrijheid alles te maken heeft met verbondenheid, toewijding en verworteling. Grenzeloze vrijheid levert verlies en ontbinding op. Ook in deze heel mooie Eerste Kamer gaat het vaak over vrijheid en over vrijheden. Maar wat is het reliëf van vrijheid? Een echt vrij en zelfstandig mens laat zijn vrijheid niet inperken, maar invullen door de liefde van Christus en de liefde tot zijn medeburgers. Vanuit deze liefde wil ik ook mijn Kamerwerk proberen invulling te geven: vrij om anderen te dienen en om het goede voor onze samenleving te zoeken. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Van Dijk. Blijft u nog even staan, en wel om mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech in ontvangst te nemen. Met een variant op de befaamde leuze van Groen van Prinsterer zeg ik: er is gesproken, er is geschied. Ik haal Groen van Prinsterer aan, omdat u in de jaren negentig over hem hebt gepubliceerd en twee jaar geleden dit piepkleine boekje met citaten van hem — ik houd het even omhoog — hebt uitgebracht. U ziet dat ik heel wat voorwerk heb verricht! Hij is voor u een grote inspiratiebron. Ik weet overigens niet of hij gewild zou hebben dat we hem in deze Kamer aanhalen, aangezien hij

de Eerste Kamer in 1840 betitelde als "een mislukte copie naar Engelsch model". Dat komt vandaag wel heel goed uit. In die tijd werden de leden van de Eerste Kamer nog door de Koning benoemd. Ik ben dus benieuwd of Groen van Prinsterer over de Eerste Kamer anno nu dezelfde mening zou zijn toegeedaan.

Mijnheer Van Dijk, ik geef een korte schets van uw achtergrond. U hebt rechten gestudeerd — dat is altijd goed — in Utrecht. Sinds 1996 bent u beleidsmedewerker voor de SGP-fractie in de Tweede Kamer. Daardoor hebt u inmiddels ruime ervaring opgedaan aan het Binnenhof, een plek waaraan u verknocht bent en waarvoor u ooit een benoeming elders hebt laten schieten.

Naast uw politieke werk bent u ook columnist voor diverse dagbladen. Zo pleitte u ervoor dat artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis als richtingwijzer voor de overheid wordt gebruikt en schreef u over christofobie bij seculiere politici en media. Ook initieerde u vorig jaar een pamflet tegen antisemitisme. De rol van religie in onze samenleving heeft ontgezeggenlijk uw bijzondere aandacht. Dat hebben we overigens zojuist ook in uw bijdrage weer kunnen merken.

Recentelijk gaf u in een interview aan dat u de kennis die u aan de overkant hebt opgedaan, hier wilt verzilveren. Als beleidsmedewerker hebt u zich bezighouden met buitenlandse zaken, defensie, Europese zaken, infrastructuur en milieu en dat zijn ruwweg ook de zaken waarmee u zich in deze Kamer bezig zult houden, zoals ik heb begrepen.

Uw maatschappelijke en politieke ervaring voorspelt een interessante verdere bijdrage aan het werk van deze Kamer. Wij wensen u veel succes daarmee.

Ik schors de vergadering om de collegae de gelegenheid te geven om u geluk te wensen met uw maidenspeech. Ik overhandig u hiermee een bos bloemen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De voorzitter:

Het woord is nu aan mevrouw Bikker van de ChristenUnie, die ook haar maidenspeech gaat houden.

Mevrouw **Bikker** (ChristenUnie):

Voorzitter. Dank u voor uw woorden. Namens mijn fractie wens ik ook onze nieuwe Voorzitter, mevrouw Broekers, van harte geluk. Ik neem aan dat u de gelukwensen straks met veel egards zult overbrengen. Verder wens ik ook u al het goede in uw voorzitterschap hier. Het is mooi om zo kennis te maken.

Voorzitter. Mooie collectieve momenten bouwen de gemeenschap op. Of het nu om een stadsfeest, een sporttoernooi of het inluiden van een nieuw jaar gaat. Wat is het dan onverteerbaar en ergerlijk dat er met grote regelmaat een groep vandalen is die zich richt op afbraak. We kennen allemaal de voorbeelden van wedstrijden die hun glans verloren door wangedrag van zogenaamde supporters of van jaarwisselingen die eindigden in een puinhoop met

ontoelaatbaar geweld tegen hulpverleners. Dat willen wij niet tolereren. Deze Kamer zal het daar snel over eens zijn.

Dit roept echter wel de vraag op waar dit gedrag vandaan komt en wat de passende middelen zijn om het tegen te gaan en beter nog te voorkomen. Het wetsvoorstel dat we vandaag bespreken wil volgens mij niet de verwachting wekken dat het dit hele probleem oplost. Wel wordt gepoogd om de slagkracht van de betrokken autoriteiten te vergroten en zo het probleem aan te pakken. De fractie van de ChristenUnie ziet het nut van het gebiedsverbod, het groepsverbod en de meldingsplicht. Het zijn duidelijk instrumenten die voorkomen dat de vrede verstoord wordt door ruschoppers die hun gang kunnen gaan en pas verwijderd kunnen worden als het kwaad al is geschied. Tegelijkertijd zijn het wel stevige instrumenten. Zij raken de persoonlijke vrijheid van het individu en daarom moet er een grondige motivering zijn voor de toepassing daarvan.

Nu is de oorspronkelijke wet uit 2010 al tot stand gekomen met het oog op de bestrijding van voetbalvandalisme, maar blijkt deze naar het oordeel van verschillende gemeenten, KNVB en betaaldvoetbalorganisaties lastig toe te passen op voetbalvandalisme. Dat is het hoofdargument van de regering om op dit moment met een wijzigingsvoorstel te komen. Daarmee ligt meteen de eerste vraag voor: hoe kan het dat de oude wet niet de passende jas is die deze betrokkenen zochten? Als deze wensen al in 2010 bekend waren — dat suggereert de literatuur in ieder geval wel — waarom bevatte de oorspronkelijke wet deze mogelijkheden dan niet? Kan de minister dat verklaren?

Het huidige wetsvoorstel heeft duidelijk goede bedoelingen. Voor de fractie van de ChristenUnie is dat helder, maar er moet nog wel een aantal essentiële vragen beantwoord worden alvorens wij kunnen concluderen of die goede bedoelingen ook de gewenste uitkomst hebben. Het gaat om de volgende punten: de rechtmatigheid en effectiviteit van dit voorstel, de positie van de burgemeester, de plek die private organisaties krijgen en ten slotte de wortels van deze wet. Ik zal deze punten hierna wat uitgebreider langslopen.

Ik begin met de rechtmatigheid en effectiviteit van deze wet. Door de Raad van State werd al verzucht dat de gereedschapskist van de burgemeester eigenlijk te vol raakt. Die conclusie is al eerder getrokken. Bij de totstandkoming van de voetbalwet werd door velen, ook in dit huis, gewezen op de reeds bestaande instrumenten in de Gemeentewet, de bijzondere wetten en de mogelijkheden in de APV. Senator Holdijk schetste dat mede namens onze fractie treffend. Bovendien is de regelgeving overlappend. Waarom is niet gekozen voor een grondiger voorstel, dat overlap voorkomt en helderheid schept? Waarom is niet bekeken hoe het komt dat meerdere instrumenten weinig benut worden? De kritiek van sommigen dat het toenmalige wetsvoorstel wel voetbalwet heette, maar vooral een instrument werd voor de aanpak van andere vormen van overlast, lijkt bewaarheid. Deelt de minister die mening? En zo ja, waarom wordt dan opnieuw gekozen voor een brede formulering en niet voor een echt toegespitste voetbalwet?

De fractie van de ChristenUnie heeft haar twijfels over de aanpassing die het mogelijk maakt om first offenders een vrijheidsbeperkende maatregel op te leggen. Wie naar de jurisprudentie bij artikel 172a kijkt, moet constateren dat

toepassing meestal staat of valt met goede dossiervorming. Zonder duidelijk dossier met aanknopingspunten geen vrijheidsbeperkende maatregelen, zo oordeelt de rechter. Dat is natuurlijk zeer terecht, want het gaat hier om de grondrechten van een individu die worden ingeperkt van overheidswege. Niet voor niets laat de minister weten dat het criterium "herhaaldelijk" in de wet staat. Maar dat geldt niet voor de first offenders, want dan is de toets "ernstige verstoring" van de openbare orde. Hoe definieert de minister "ernstige verstoring" nu precies? Is dat niet altijd een strafbaar feit? Zo ja, dan is de strafrechtelijke route toch allereerst de aangewezen weg? Mijn fractie hoort ook graag of en hoe bij deze maatregel de dossiervorming van een first offender is. Op het gehoor zal men zeggen: die kan er niet of nauwelijks zijn. Maar dan zijn de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit toch zo stevig dat ik me afvraag wanneer dit artikel kan worden toegepast door een burgemeester.

Dat brengt me bij het tweede punt: de bevoegdheden van de burgemeester. De VVD-fractie uitte in 2010 al de vrees dat de burgemeester als de lokale sheriff zou worden gezien. Bij dit wetsvoorstel las ik soortgelijke bedenkingen van de collega's van D66, PvdA en GroenLinks. Zojuist sprak de heer De Graaf daar ook al over. Dat zijn terechte bedenkingen. Voor de fractie van de ChristenUnie loopt die discussie langs twee lijnen. De ene raakt de rechtsstatelijke principes. De nieuwe bevoegdheden breiden de mogelijkheden uit om vrijheden te benemen; dat raakt direct de grondrechten. Ik vroeg de minister al waarom voor first offenders niet de strafrechtelijke route gekozen wordt. Is het niet veel gepaster om dit via justitiële weg, via de rechter met zijn expertise, invulling te geven? Ik ben benieuwd naar de visie van de minister op dit punt.

De tweede lijn ziet op de gevolgen die het heeft voor het ambt van burgemeester; vanouds apolitiek, maar met dit wetsvoorstel opnieuw meer beleidsinhoudelijk en daarmee meer politiek. Dat maakt kwetsbaar. De democratische verantwoording is bovendien ingewikkeld. In de nota Majesteitelijk en magistratelijk over de staat van het burgemeestersambt die het ministerie van Binnenlandse Zaken vorig jaar het licht deed zien, zien we deze zorgen terug. De fractie van de ChristenUnie vraagt naar de aard van de verdere bezinning die het kabinet aan deze nota wil verbinden. Leidt deze bijvoorbeeld tot een nieuwe indeling van de gereedschapskist van de burgemeester? En indien dit daadwerkelijk overwogen wordt, waarom is dit wetsvoorstel dan zo dringend dat niet even een pas op de plaats gemaakt kan worden?

Ten derde de rol voor private organisaties, waarover meerdere van mijn collega's al hebben gesproken. De sanctie van een private organisatie kan een rol gaan spelen bij het opleggen van een gebiedsverbod. In reactie op de Raad van State benadrukt de regering dat de burgemeester desondanks een eigen, zelfstandige afweging moet maken. Daarom vraag ik om nu eens precies te schetsen waar de meerwaarde van deze bepaling in zit. Wat moet de burgemeester voor meerwerk doen indien er geen private organisatie met een sanctie is? Welke organisaties behalve de KNVB vallen hier nog meer onder? Hoe wordt voorkomen dat dit steeds verder uitwaaiert en dat private sancties al te gemakkelijk een individu in de positie brengen dat zijn grondrechten worden ingeperkt?

Ten slotte de wortels van deze wet en de taak van de overheid. De overheid is er om de gerechtigheid te dienen en om de samenleving zo te beschermen dat goed samenleven daadwerkelijk mogelijk is. De kerkvader Augustinus schreef eens over die gerechtigheid dat een goede overheid traag is in het straffen en gemakkelijk in het vergeven. De straf is er ter bescherming van staat en samenleving en richt zich op herstel van de rechtsorde. Ik begon mijn bijdrage al met de vraag hoe het nu toch mogelijk is dat een klein aantal vandalen het feest of het woongenot voor velen bederven. Van de zijde van de gemeenten werd met name voor jonge overlastgevers benadrukt dat repressie alleen niet de oplossing is. Daarmee tonen de gemeenten een Augustiniaanse wijsheid.

Deze wet lijkt echter vooral zijn wortels te hebben in het repressiedenken. Maar alleen met repressie lost een rechtsstaat zijn problemen nooit op. Als een besef van normen of van beschaving jegens politie en andere publieke dienstverleners ontbreekt, brengen we dat met deze wet niet terug. Dat heeft veel meer van doen met de "dikke ik" waar onze minister-president terecht genoeg van heeft. Ik vraag de minister om juist op dit punt de handschoenen op te pakken, samen met burgemeesters, KNVB en supportersverenigingen. Want wie niet naar de wortels kijkt, blijft onkruid wieden. Juist daarom ook de vraag wanneer deze wet in zijn geheel wordt geëvalueerd. In de eerdere tussentijdse evaluatie werd verwezen naar het Engelse model. Ik zou graag zien dat dit, maar ook andere goede buitenlandse ervaringen, bij die evaluatie worden betrokken. Ook hierop zou ik graag een reactie ontvangen van de minister, want ik ben benieuwd hoe hij dat ziet.

Voorzitter, ik kom tot een afronding. De fractie van de ChristenUnie wil een effectieve aanpak van vandalen en heeft daarom zeer welwillend naar dit voorstel gekeken. Maar ook dan blijven een aantal belangrijke vragen staan, als het gaat om de rechtmatigheid, het nut van weer een nieuw instrument en de rol van de burgemeester en van private organisaties. Daarom zie ik uit naar de beantwoording door de minister.

De voorzitter:

Mevrouw Bikker, mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech. Evenals de heer Van Dijk hebt u rechten gestudeerd in Utrecht en bent u beleidsmedewerker geweest in de Tweede Kamer, dus veel vergelijkbaars. Ik heb begrepen dat men daar met pijn in het hart afscheid van u heeft genomen.

U bent in de periode 2006 tot 2013 gemeenteraadslid geweest in Utrecht. U hebt zich daar onder andere ingezet tegen misstanden in de prostitutie en vrouwenhandel, en koopzondagen.

U was in Utrecht met 23 jaar een zeer jonge fractievoorzitter en behoort ook nu weer tot een groep jonge senatoren die twee weken geleden zijn aangetreden. In een interview in oktober vorig jaar zei u dat niet leeftijd, maar politieke visie, inzicht in wetgeving en kennis van de samenleving vereisten zijn voor het lidmaatschap van de Eerste Kamer.

U hebt ook aangegeven een zekere passie te hebben voor grondrechten en een speciale affiniteit om in relatieve rust en met bezinning te kunnen kijken naar de uitvoerbaarheid van wetsvoorstellen. U hebt er in het verleden voor gepleit

dat wetgeving mensen niet belemmert, maar ruimte geeft om er voor elkaar te zijn. Als voorbeeld daarvan noemde u het vele werk dat vanuit de kerken en door vrijwilligers wordt gedaan voor de ouderen en ernstig zieken.

Een ander onderwerp dat uw bijzondere interesse heeft, is het effect van individualisme op de klassieke vrijheid van godsdienst. In een recent artikel concludeerde u dat als individuele wensen binnen een gemeenschap altijd voorrang krijgen, uiteindelijk elk collectief uiteenvalt. Daardoor wordt paradoxaal genoeg de keuzevrijheid van het individu onmogelijk gemaakt.

Verder hebt u aangegeven dat u hoopt dat de nieuwe Eerste Kamer er niet alleen is voor de meerderheid, maar juist ook voor de minderheden.

Wij wensen u veel succes bij uw verdere bijdrage aan het werk in deze Kamer.

Ik schors de vergadering om de collegae de gelegenheid te geven u geluk te wensen met uw maidenspeech.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De voorzitter:

Het woord is aan de heer Ruers, die niet zijn maidenspeech houdt.

De heer Ruers (SP):

Ik herinner me de mijne uit 1998. Ik stond hier in het midden, draaide me om en toen stond de hele Kamer voor me. Ik wist niet wat ik doen moest, met 75 mensen die me in één keer kwamen feliciteren. Dat was een bijzondere ervaring; dat vergeet je niet.

Mijnheer de voorzitter. Na deze inleidende woorden wil ik mijn gelukwensen uitspreken aan de vier collega's die vandaag hun maidenspeech houden. Het is ook leuk dat de minister hier voor het eerst aanwezig is voor een plenair debat. Ik verheug me op de vele debatten die nog komen in de komende tijd. Die zullen best interessant zijn.

De SP-fractie heeft met interesse kennisgenomen van het gewijzigde voorstel van wet van 3 februari en de memorie van antwoord van 19 mei. Naar aanleiding daarvan wenst de SP-fractie het volgende op te merken.

Wij hebben met instemming geconstateerd dat in de Tweede Kamer de motie-Van Nispen is aangenomen. In deze motie werd overwogen dat personen die zich misdragen in veel gevallen in hun persoonlijke leven problemen hebben met drank, drugs en het beheersen van agressie, en dat daarom zo veel mogelijk moet worden ingezet op het voorkomen van toekomstig wangedrag. In deze motie werd de regering verzocht, ervoor te zorgen dat reischoppers naast een straf agressietherapie of verslavingsbehandeling opgelegd kunnen krijgen. Wij zijn blij met deze motie en vertrouwen erop dat de regering alles in het werk zal stellen om haar uit te voeren. Wij horen graag of de minister die inzet deelt.